

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Põhikooli mitme aine õpetaja õppekava

Mart Kimmel
VABATAHTLIKE JA MITTEVABATAHTLIKE
ÜLIÕPILASTE HINNANGUD
TULEVIKU AJA PERSPEKTIIVILE
magistritöö

Juhendaja: Kristi Kõiv

Läbiv pealkiri: Tuleviku aja perspektiiv üliõpilaste hinnangul

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Kristi Kõiv (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsemiskomisjoni esimees: Margus Pedaste (professor)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2015

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. Teoreetilised lähtekohad.....	4
1.1 Tuleviku aja perspektiivi mõiste.....	4
1.2 Tuleviku aja perspektiiv ja motivatsioon.....	5
1.3 Tuleviku aja perspektiiv ja akadeemiline elu.....	5
1.4 Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendid.....	6
1.5 Vabatahtlik tegevus.....	7
1.6 Vabatahtlike motiivid.....	7
1.7 Tuleviku aja perspektiiv ja vabatahtlik tegevus.....	8
1.8 Püstitatud hüpoteesid.....	9
2. Metoodika.....	10
2.1 Valim.....	10
2.2 Mõõtevahendid.....	11
2.3 Protseduur.....	14
3. Tulemused.....	16
3.1 Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendite faktoranalüüs.....	16
3.2 Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendite alaskaalade üldnäitajad.....	17
3.3 Taustandmete kirjeldav osa.....	19
3.4 Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning uuritavate taustandmete seosed.....	20
3.5 Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade võrdlus kahe uuritava grupi vahel.....	22
3.6 Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning vabatahtliku tegevuse motiivide vahelised seosed vabatahtlike grupis.....	23
3.7 Vabatahtlike taustandmete kirjeldav statistika ning taustandmete seosed tuleviku aja perspektiiviga.....	26
4. Arutelu.....	30
Kokkuvõte.....	35
Summary.....	37
Tänuõnad.....	39
Autorsuse kinnitus.....	39
Kasutatud kirjandus.....	40
Lisad.....	44

Sissejuhatus

Ajaliigid võivad olla: füüsikaline aeg, bioloogiline aeg ja psühholoogiline aeg.

Kui füüsikaline aeg on mõõdetav kellaga ning bioloogiline aeg on seotud bioloogiliste protsessidega, siis psühholoogiline aeg on kogetav läbi teadvuse (Passig, 2003).

Psühholoogiline aeg koosneb kolmest peamisest aspektist: järgnevus, kestus ning aja perspektiiv. Järgnevus viitab sündmuste järjestikulisele esinemisele. Kestus viitab mitmele sündmuse omadusele, näiteks igal sündmusel on teatud kindel kestus, mida inimene võib kodeerida ja meelde jätta; sündmused on eraldatud omavahel intervallidega, mille pikkus mängib rolli mitmetes psühholoogilise aja aspektides. Aja perspektiiv viitab inimese kogemustele ja käsitustele mineviku, oleviku ja tuleviku ajas (Block, 1990).

Aja perspektiiv kajastab rolli, mida aeg mängib inimeste eludes (Siu, Lam, Le, & Przepiorka, 2014) ning aja perspektiiv mängib olulist rolli õpilaste motivatsiooni ja eesmärkide seadmises (Lens & Tsuzuki, 2007, viidatud Siu, Lam, Le, & Przepiorka, 2014 j), akadeemilistes saavutustes (De Volder & Lens, 1982). Tuleviku aja perspektiiv kirjeldab, kuidas inimene loob ja väärtustab tulevikus toimuvaid tegevusi (Adams & Nettle, 2009).

Kui teatakse üliõpilase hinnanguid seoses tuleviku aja perspektiiviga, siis võib olla võimalik seeläbi toetada üliõpilase enesearengut ja enesetõhusust akadeemilises elus.

Uurimistöo teema valikul avaldas mõju isiklik huvi. Tegeledes iganädalaselt õppuritega, kel on vaja teatud tähtaegadeks valmis saada oma kodused tööd, on oluline teada, missugune on õppurite arusaam tuleviku aja perspektiivist, et seeläbi toetada õppureid akadeemilises elus. Uurimistöo aktuaalsus seisneb selles, et välja selgitada Tartu Ülikooli kui ühe konkreetse kõrgkooli üliõpilaste hinnangud tuleviku aja perspektiivile.

Uurimistöo peaesmärgiks on välja selgitada ning võrrelda Tartu Ülikooli vabatahtlike ja mittevabatahtlike üliõpilaste hinnangud tuleviku aja perspektiivile. Uurimistöo alaesmärgiks on välja selgitada Tartu Ülikooli vabatahtlike tuleviku aja perspektiivi ja vabatahtliku tegevuse motiivide vahelised seosed.

Uurimistöo koosneb neljast osast. Esimeses osas tehakse ülevaade tuleviku aja perspektiivi teoreetilistest alustest, keskendudes selle olemusele üldiselt, motivatsioonis, akadeemilises elus, vabatahtlikus tegevuses. Teises osas ehk metoodikas kirjeldatakse valimit, tutvustatakse mõõtevahendeid ning kirjeldatakse uurimuse protseduuri. Kolmandas osas tutvustatakse saadud tulemusi ning neljandas osas analüüsitakse saadud tulemusi.

1. Teoreetilised lähtekohad

1.1 Tuleviku aja perspektiivi mõiste

Tuleviku aja perspektiiv on suhtumine elusse ajalises võtmes ning tuleviku aja perspektiivil on kolm osa, mis on järgmised:

- (1) tunnetuslik osa, mis koosneb erinevatest ideedest ja ootustest seoses tulevikuga;
- (2) afektiivne osa, mis on kui tundeväljendus tulevikus toimuvale;
- (3) käitumuslik osa, mis kätkeb endas kavatsust midagi teha (Peetsma, 1992, viidatud Peetsma, Schuitema, & van der Veen, 2012 j).

Tuleviku aja perspektiiv viitab inimese kognitiivsele arusaamisele erinevate ajaühikute (päevad, kuud ja aastad) ning minevikus toimunud sündmuste ja tuleviku ootuste vahelisele suhtele (Suto & Frank, 1994).

Kuigi inimene elab olevikus, on tema tegevused mõjutatud nii mineviku kogemustest kui ka tuleviku ootustest (Avci, 2013). Inimesed, kes pööravad palju tähelepanu (võrreldes nende inimestega, kes pööravad vähe tähelepanu) tuleviku aja perspektiivile, kavandavad rohkem plaane tulevikuks ning teevad plaane pikemas perspektiivis oma eesmärkide saavutamiseks (Nuttin & Lens, 1985).

Mõned inimesed on võimelised paremini nägema ette oma olevikus toimuva käitumise mõjusid tulevikule ning ette kujutama, kuidas nende olevikus toimuv käitumine võib teenida nende tulevikuks seatud eesmäärke; samas teised inimesed elavad hetkes ning ei näe ette enda olevikus toimuva käitumise tagajärgi tulevikus (Simons, Vansteenkiste, Lens, & Lacante, 2004).

Optimistlik ja laiendatud tuleviku aja perspektiiv julgustab täiskasvanuid seadma tuleviku eesmäärke ja arendama välja tegevuskava, mis võimaldab neil oma eesmäärke ka ellu viia (Nurmi, 1991, viidatud Adebalu, 2007 j).

Mineviku ja tuleviku sündmused mõjutavad inimese mõtlemisviisi ning sellest tulenevalt ka käitumist olevikus. Need inimesed, kes suunavad oma tegevuse ja mõtted tulevikku, pööravad suurt rõhku planeerimisele, organiseerimisele, eesmärkide seadmisele, panevad vastu ahvatlustele ning takistustele (Nuttin & Lens, 1985).

1.2 Tuleviku aja perspektiiv ja motivatsioon

Inimesed kirjeldavad, kui realistlikud on nende plaanid ja kujutlused tulevikust. Tulevikukujutlused on seotud motivatsiooniga ning eesmärgi seadmisega. Tuleviku väärtustamine seondub parema kohanemisvõimega (Husman & Lens, 1999).

Inimene, kes suudab pikemas perspektiivis tasu edasi lükata, omab häid võimalusi selleks, et püstitatud eesmärgini jõuda ja see saavutada (Stouthard & Peetsma, 1999).

Saab tuua välja kaht erinevat tüüpi inimesi:

- (1) inimesed, kes pikemas perspektiivis mõtlevad teatud tulevikuperioodile;
- (2) inimesed, kes lühemas perspektiivis mõtlevad teatud tulevikuperioodile.

Selle erisuse põhjuseks on see, et pikemas perspektiivis mõtlevad inimesed suudavad kauem vaevatasu ehk reaalselt tulemust edasi lükata kui lühemas perspektiivis mõtlevad inimesed (Husman & Lens, 1999).

Tuleviku aja perspektiivi on seostatud mitmete karjääriga seotud faktoritega, näiteks õpilaste motivatsiooniga (Abousselam, 2005).

1.3 Tuleviku aja perspektiiv ja akadeemiline elu

Õpilased mõistavad tuleviku eesmärkide ning oleviku tegevuste seotust erineval viisil: mõned leiavad seose oleviku tegevuste ja tuleviku eesmärkide vahel; mõned ei leia seost oleviku tegevuste ja tuleviku eesmärkide vahel. Tingituna tuleviku eesmärkide ning oleviku tegevuste mõistmisest erineval viisil, annavad õpilased erineva hinnangu oma akadeemilise tegevuse tähtsusele nende enda jaoks, näiteks pöörates/mitte pöörates tähelepanu oma tegevustele ning panustades/mitte panustades aega oma akadeemilise elu edendamiseks (Avcı, 2013).

Õpilased, kes tajuvad tulevikku pikemas perspektiivis ning väärtustavad enda tuleviku eesmärke, on rohkem motiveeritud oma õpingutes kui teised õpilased (Jenkins-Marsan, 1999). Inimesed, kes vaatavad tulevikku pikemas perspektiivis, ei koge enamasti selliseid probleeme kui igavus, millegi eiramine või motivatsiooni langemine – nad seavad oma eesmärgid pikaks ajaperioodiks (Nuttins & Lens, 1985).

Õpilased, kes seavad oma eesmärgid kaugesse tulevikku, saavutavad suurema akadeemilise edu kui oma eesmärke kaugesse tulevikku mitteseavad õpilased (Jenkins-Marsan, 1999).

Lisaks vanusele on ka teisi tegureid, mis mõjutavad inimeste tuleviku aja perspektiivi, näiteks tõsised haigused, terrorirünnakud, pensionile minek ning ülikooli lõpetamine (Allemand, Hill, Ghaemmaghami, & Martin, 2012).

1.4 Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendid

Future Time Perspective Scale (edaspidi: Tuleviku aja perspektiivi skaala) on originaalis ingliskeelne mõõtevahend, mille autoriteks on Husman ja Shell (2008).

Tuleviku aja perspektiivi skaalas on kokku neli erinevat alaskaalat, mis on järgmised:

(1) alaskaala Kiirus (inglise keeles „Speed”) – seotud sellega, kuidas inimene tajub aja möödumist (Husman & Shell, 2008);

(2) alaskaala Ulatus (inglise keeles „Extension”) – seotud sellega, kui kaugele ette inimene kavandab oma mõtteid (Daltrey & Langer, 1984);

(3) alaskaala Väärtus (inglise keeles „Valence”) – seotud sellega, millise tähtsuse inimene seab tulevikus saavutatavale eesmärgile (De Volder & Lens, 1982);

(4) alaskaala Seotus (inglise keeles „Connectedness”) – näitab inimese võimet ühendada omavahel oleviku tegevused ja tuleviku eesmärgid (Husman & Shell, 2008).

Future Time Perspective Measure (edaspidi: Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahend) on originaalis ingliskeelne mõõtevahend, mille autoriteks on Shell & Husman (2001).

Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendis on kokku kaks erinevat alaskaalat, millest siinses töös kasutatakse samuti kaht alaskaalat, mis on järgmised:

(1) alaskaala Seotus (inglise keeles „Connectedness”) – seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis;

(2) alaskaala Väärtus (inglise keeles „Value”) – seotud sellega, millise tähtsuse inimene seab tulevikus saavutatavale eesmärgile (De Volder & Lens, 1982).

Veel üheks mõõtevahendiks uurimaks aja perspektiivi on Zimbardo & Boyd'i (1999) loodud instrument (Zimbardo Time Perspective Inventory), mis on originaalis 56-väiteline ingliskeelne mõõtevahend, kus on kokku viis erinevat alaskaalat:

(1) Mineviku-negatiivne (inglise keeles „Past-Negative”); (2) Mineviku-positiivne (inglise keeles „Past-Positive”); (3) Oleviku-hedonistlik (inglise keeles „Present-Hedonistic”); (4) Oleviku-fatalistlik (inglise keeles „Present-Fatalistic”); (5) Tulevik (inglise keeles „Future”).

Varasemas uurimuses on Zimbardo & Boyd (1999) leidnud, et mida suhteliselt vanemaealisem on üliõpilane, seda kõrgema hinnangu annab üliõpilane alaskaalale Tulevik.

Lisaks on mõõtevahendiks uurimaks tuleviku aja perspektiivi Carstensen & Lang'i (1996, viidatud Lang & Carstensen, 2002 j) instrument Future Time Perspective Scale, mis on originaalis 10-väiteline ingliskeelne mõõtevahend ning see on kodeeritud 7-pallisel skaalal (1 – Väga väär; 7 – Väga tõene).

Lang & Carstensen (2002) on leidnud, et tuleviku aja perspektiivi ja täiskasvanute kronoloogilise vanuse vahel on tugev korrelatsioon.

1.5 Vabatahtlik tegevus

Vabatahtlik tegevus on tegevus, mida vaba tahte alusel tehakse, nõudmata otsest tasu selle tegevuse eest (Surva, 2009). Vabatahtliku tegevuse puhul tegutsetakse pikaajaliselt, kasulik on selline käitumine eelkõige teistele inimestele (Benson, Doherty, Garman, Hanson, Hochschwender, Lebold, Rohr, & Sullivan, 1980) ning tihti on vabatahtlik tegevus organisatsioonilise olemusega (Penner, 2002).

Vabatahtlik tegevus on konkreetselt ette planeeritud, sealhulgas inimesed kaalutlevad ja analüüsivad oma valikuid enne, kui alustatakse vabatahtliku tegevusega; lisaks on vabatahtlik tegevus mittekohustuslik aitamine (Penner, 2004).

Vabatahtlikku tegevust võib seletada käitumiskeskelt, see tähendab, et vabatahtlikus tegevuses nähakse abistava käitumise erivormi (Omoto & Snyder, 1995). Majanduslikult on vabatahtlik tegevus tõhus ühiskonna kulude kokkuhoidmise viis, sest inimesed aitavad teisi inimesi, nõudmata otsest tasu selle tegevuse eest (Houle, Sagarin & Kaplan, 2005). Vabatahtlike minakeskset lähenemist uurides on leitud, et vabatahtliku üldist enesehinnangut ja enesetõhusust kasvatab ja õhutab vabatahtlik tegevus (Hart & Fegley, 1995).

1.6 Vabatahtlike motiivid

Motivatsiooni võib käsitleda kui käitumise põhjustajat ja liikumapanevat jõudu püüdlisel seatud eesmärgi poole (Deci & Ryan, 1985, viidatud Ryan & Deci, 2000 j).

Vabatahtlike võimalikud motiivid tegutsemisel võivad olla (Clary, Snyder, Ridge, Copeland, Stukas, Haugen, & Miene, 1998) järgmised:

- (1) Väärtused – motiiv, mis on seotud inimlike ja altruistlike muredega teiste inimeste pärast;
- (2) Sotsiaalsus – motiiv, mis on seotud oluliste teistega suhete tasandil;

- (3) Karjäär – motiiv, mis on seotud karjääri edendamisega vabatahtliku tegevuse abil;
- (4) Arusaamine – motiiv, mis on seotud ennekõike uute kogemuste õppimisega ning oskuste rakendamisega vabatahtliku tegevuse abil;
- (5) Kaitsev – motiiv, mis on seotud ego funktsioneerimisega, sealhulgas sellega, et vabatahtlik püüab vabatahtliku tegevuse abil parandada oma isiklikke puudusi (negatiivseid isiksuseomadusi);
- (6) Täiustus – motiiv, mis on seotud vabatahtliku ego tõusmisega ja ego arenemisega.

Vabatahtliku tegevust ennustavad eelkõige Väärtused motiiv ja Karjäär motiiv (Houle et al., 2005). Vabatahtlikuna tegutsemiseks on vabatahtlike jaoks olnud kõige olulisemad Arusaamine motiiv ja Karjäär motiiv. Vabatahtlike üldine staaž on negatiivselt seotud Karjäär motiiviga, see tähendab, et mida rohkem on vabatahtlikud motiveeritud tegutsema vabatahtlikus tegevuses oma karjääri edendamise eesmärgil, seda lühemaajalisem on vabatahtlike üldine staaž vabatahtlikuna (Kuusemäe, 2012).

Vabatahtlikest üliõpilaste motiivide ja vabatahtlike perekonnaseisu vahel on leitud statistiliselt mitteoluline nõrk negatiivne korrelatsioon, seega vabatahtlikest üliõpilaste perekonnaseis ei ole vabatahtlike motiivide etteennustajaks vabatahtlikus tegevuses (Kimmel, 2013). Samas on Kuusemäe (2012) leidnud, et perekonnaseis on oluline Täiustus motiivis, Karjäär motiivis ning Arusaamine motiivis.

Vabatahtliku tegevuse olulisuse puhul on leitud, et Karjäär motiivi ning vabatahtliku tegevuse olulisuse vahel on statistiliselt oluline nõrk positiivne korrelatsioon. Rahulolu vabatahtliku tegevusega ning Karjäär motiivi (seotud karjääri edendamisega vabatahtliku tegevuse abil) vahel on statistiliselt oluline nõrk positiivne korrelatsioon. Lisaks on leitud, et rahulolu vabatahtliku tegevusega ning Sotsiaalsus motiivi (seotud oluliste teistega suhete tasandil) vahel on statistiliselt oluline nõrk positiivne korrelatsioon (Kimmel, 2013).

1.7 Tuleviku aja perspektiiv ja vabatahtlik tegevus

Minnesota Ülikoolis läbi viidud uuring (Maki, Dwyer & Snyder, 2011b), mille eesmärgiks oli uurida tuleviku aja perspektiivi ja vabatahtliku tegevuse vahelist seost, kasutas mõõtevahendit nimega Zimbardo Time Perspective Inventory, mille autoriteks on Zimbardo ja Boyd (1999). Valimiks olid 116 vabatahtlikku, keda küsitleti nii oma vabatahtliku tegevuse alguses, keskel kui ka lõpus.

Uurijad seadsid järgmised hüpoteesid:

- (1) tuleviku aja perspektiiv on vabatahtliku motivatsiooni, vabatahtliku rolli identiteedi ning vabatahtlikuna jätkamise kavatsuste tugevaim ette-ennustaja;
- (2) rahulolu vabatahtliku tegevusega vahendab suhet tuleviku aja perspektiivi ning vabatahtliku motivatsiooni, vabatahtliku rolli ning vabatahtlikuna jätkamise kavatsuste vahel.

Uurimistulemusena toodi välja esimese püstitatud hüpoteesi puhul, et tuleviku aja perspektiiv on vabatahtliku motivatsiooni, vabatahtliku rolli identiteedi ning vabatahtlikuna jätkamise kavatsuste tugevaim ennustaja, võrreldes teiste tuleviku aja perspektiividega. Uurimistulemusena toodi välja teise püstitatud hüpoteesi puhul, et vabatahtlike rahulolu ning tuleviku aja perspektiivi vahel on statistiliselt oluline positiivne keskmine korrelatsioon (Maki, Dwyer & Snyder, 2011b).

1.8 Püstitatud hüpoteesid

Lähtuvalt uurimistöö eesmärkidest on püstitatud järgmised hüpoteesid:

- (1) vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus antud hinnang on kõrgem kui mittevabatahtlikest üliõpilaste antud hinnang;
- (2) mittevabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Ulatuvus antud hinnang on kõrgem kui vabatahtlikest üliõpilaste antud hinnang;
- (3) vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus on negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste vabatahtliku tegevuse motiiviga Väärtused;
- (4) vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus on negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste vabatahtliku tegevuse motiiviga Karjäär;
- (5) vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus on negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste rahuloluga oma vabatahtlikus tegevuses.

2. Metoodika

2.1 Valim

Uurimistöö valimiks on Tartu Ülikooli üliõpilased, kes moodustasid kaks gruppi:
(1) vabatahtlikud ehk üliõpilased, kes tegelevad vabatahtliku tegevusega (vabatahtlik uurimuses on isik, kes tegutseb vaba tahte alusel teatud organisatsioonis ilma tasu saamata selles organisatsioonis vabatahtliku tegevuse tegemise eest);
(2) mittevabatahtlikud ehk üliõpilased, kes ei tegele vabatahtliku tegevusega.

Uurimuse läbiviimiseks toimus kaks andmekogumist. Esimesel andmekogumisel, mil uuritavateks olid vabatahtlikud, koguti andmeid nii vabatahtliku tegevuse motiivide kui ka tuleviku aja perspektiivi (Tuleviku aja perspektiivi skaala, Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendi) kohta. Vabatahtlike kontaktid leiti organisatsioonide ning vabatahtlike ühenduste kodulehtedelt või postiloenditest. Süstemaatilise juhuväljavõtu alusel moodustati 471 võimalikust uuritavast koosnev loend, millest valimisse võtmine toimus fikseeritud sammu alusel – iga kolmas inimene loendist võeti valimisse. Uurimistöö vabatahtlike grupi valimiks, seda nii vabatahtlike motiivide uurimisel kui ka tuleviku aja perspektiivi uurimisel, tuli 157 uuritavat.

Teisel andmekogumisel, mil uuritavateks olid mittevabatahtlikud, koguti andmeid tuleviku aja perspektiivi (Tuleviku aja perspektiivi skaala, Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendi) kohta. Mittevabatahtlike leidmiseks edastati info Tartu Ülikooli Sotsiaal- ja haridusteaduskonna üliõpilastele ning Tartu Ülikooli Loodus- ja tehnoloogiateaduskonna üliõpilastele. Vastamisvõimalus oli kõikidel mõlema teaduskonna üliõpilastel, kuid edasisest andmeanalüüsist eemaldati vabatahtlike (märkinud ennast vabatahtlikuks) ankeedid. Tegemist oli mugavusvalimiga, sest vastasid need üliõpilased, kes olid teemast huvitatud. Mittevabatahtlike grupi valimiks tuli 157 uuritavat.

Uurimistöö koguvalimiks tuli 314 uuritavat, sealhulgas lähtuti põhimõttest, et vabatahtlike ning mittevabatahtlike arv oleks koguvalimis võrdne (mõlemas valimi grupis 157 uuritavat).

Vabatahtlikest uuritavate seas oli 44 meest (28% valimist) ja 113 naist (72%). Noorim uuritav oli 19-aastane (4 uuritavat) ning vanim uuritav oli 30-aastane (1 uuritav). Vabatahtlikest uuritavate keskmine vanus oli 22 aastat.

Mittevabatahtlikest uuritavate seas oli 30 meest (19,1% valimist) ja 127 naist (80,9%). Noorim uuritav oli 18-aastane (1 uuritav) ning vanim uuritav oli 56-aastane (1 uuritav).

Mittevabatahtlikest uuritavate keskmine vanus oli 28 aastat.

Uurimusele eelnes pilootuurimus, mis toimus 10. veebruaril 2013. aastal. Pilootuurimuses anketeerisid 15 vabatahtliku tegevusega tegelevat üliõpilast ankeete (Tuleviku aja perspektiivi skaalat, Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendit ja Vabatahtlike motiivide küsimustikku) ning andsid tagasisidet, et ankeetidel toodu oli sõnastatud arusaadavalt.

2.2 Mõõtevahendid

2.2.1 *Tuleviku aja perspektiiv.* Tuleviku aja perspektiivi uurimisel kasutati uurimistöös kaht andmekogumisinstrumenti, mis olid järgmised:

- (1) Tuleviku aja perspektiivi skaala (inglise keeles Future Time Perspective Scale; Husman & Shell, 2008);
- (2) Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahend (inglise keeles Future Time Perspective Measure; Shell & Husman, 2001).

Tuleviku aja perspektiivi skaala (Husman & Shell, 2008) on originaalversioonis kahekümne seitsmest väitest koosnev küsimustik, mis sisaldab endas nelja erinevat alaskaalat:

- (1) alaskaala Seotus (inglise keeles „Connectedness”), milles on 12 väidet;
- (2) alaskaala Väärtus (inglise keeles „Value”), milles on 7 väidet;
- (3) alaskaala Ulatus (inglise keeles „Extension”), milles on 5 väidet;
- (4) alaskaala Kiirus (inglise keeles „Speed”), milles on 3 väidet.

Uurimistööks valiti mõõtevahendist Tuleviku aja perspektiivi skaala välja alaskaala Kiirus (inglise keeles „Speed”) ning alaskaala Ulatus (inglise keeles „Extension”).

Mõõteskaala Tuleviku aja perspektiivi skaalal on 5-palline Likerti skaala, kus vastusevariandid on kodeeritud järgmiselt: 1 – Täiesti poolt, 2 – Pigem poolt, 3 – Raske öelda, 4 – Pigem vastu, 5 – Täiesti vastu.

Tuleviku aja perspektiivi skaala (Husman & Shell, 2008) oli ingliskeelne ning tõlgetagasisitõlge meetodil loodi sellest eestikeelne esmane versioon, mille eesti keelde tõlkijateks on uurimistöö autor ja uurimistöö autori juhendaja.

Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahend (Shell & Husman, 2001) on originaalversioonis kahekümne viiest väitest koosnev küsimustik, mis sisaldab endas kaht erinevat alaskaalat:

- (1) alaskaala Seotus (inglise keeles „Connectedness”), milles on 16 väidet;
- (2) alaskaala Väärtus (inglise keeles „Valence”), milles on 9 väidet.

Uurimistöoks valiti mõõtevahendist Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahend (Shell & Husman, 2001) välja alaskaala Seotus (inglise keeles „Connectedness”) ning alaskaala Väärtus (inglise keeles „Valence”).

Mõõteskaala Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendil on 5-palline Likerti skaala, kus vastusevariandid on kodeeritud järgmiselt: 1 – Täiesti poolt, 2 – Pigem poolt, 3 – Raske öelda, 4 – Pigem vastu, 5 – Täiesti vastu.

Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahend (Shell & Husman, 2001) oli ingliskeelne ning tõlge-tagasitõlge meetodil loodi sellest eestikeelne esmane versioon, mille eesti keelde tõlkijateks on uurimistöö autor ja uurimistöö autori juhendaja.

Lisas 1 on toodud ankeet, kus Tuleviku aja perspektiivi skaala alaskaalade väited on järgmised:

- (1) alaskaala Kiirus, milles on kolm väidet (8., 9., 10.);
- (2) alaskaala Ulatus, milles on viis väidet (1., 21., 24., 25., 33.).

Lisas 1 on toodud ankeet, kus Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendi alaskaalade väited on järgmised:

- (1) alaskaala Seotus, milles on kaksteist väidet (2., 3., 4., 11., 12., 13., 17., 19., 22., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32.);
- (2) alaskaala Väärtus, milles on kaheksa väidet (5., 6., 7., 14., 15., 16., 18., 20., 23.).

Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendi ümberpööratud skaaladega väited (2., 4., 11., 12., 17., 22., 26., 30., 31., 33.) on ankeedis (lisa 1) märgistatud tärniga (*), see tähendab, et kui tavapäraselt kodeeritakse väidete arvandmeid 1 – Täiesti poolt ning 5 – Täiesti vastu, siis tärniga märgistatud väidete puhul kodeeritakse väide arv andmeid 1 – Täiesti vastu ning 5 – Täiesti poolt.

Lisaks väidetele on ankeedile uurimistöö autori poolt lisatud järgmised demograafilised andmed:

- (a) sugu (mees; naine);
- (b) vanus (vastaja vanus aastates);
- (c) perekonnaseis (vallaline; abielus/vabaabielus; mingi muu, n lahutatud).

2.2.2 Vabatahtliku tegevuse motiivid. Uurimistöös kasutati vabatahtlike motiivide uurimiseks mõõtevahendina Volunteer Functions Inventory (Clary et al., 1998), mille on kohandanud eesti keelde Kuusemäe (2012), andes nimetuseks sellele Vabatahtlikuna

Tegutsemise Funktsioonide küsimustik (edaspidi: Vabatahtlike motiivide küsimustik).

Vabatahtlike motiivide küsimustik koosneb originaalversioonis (Clary et al., 1998) kolmekümnest väitest, sisaldades järgmist kuut alaskaalat:

- (1) Väärtused alaskaala, kus on viis väidet;
- (2) Täiustus alaskaala, kus on viis väidet;
- (3) Sotsiaalsus alaskaala, kus on viis väidet;
- (4) Kaitsev alaskaala, kus on viis väidet;
- (5) Arusaamine alaskaala, kus on viis väidet;
- (6) Karjäär alaskaala, kus on viis väidet.

Pärast Kuusemäe (2012) tehtud andmete analüüsi selgus, et viis väidet eestikeelses küsimustikus omavad madalat reliaablust ning sellest tingituna ei võeta neid viit madala reliaablusega väidet hilisemasse andmeanalüüsi vabatahtlike motiivide uurimisel. Seega on andmeanalüüsi puhul tegemist kahekümne viiest väitest koosneva Vabatahtlike motiivide küsimustikuga, kus on järgmised vabatahtliku tegevuse motiivide alaskaalad:

- (1) Väärtused alaskaala, kus on neli väidet;
- (2) Täiustus alaskaala, kus on neli väidet;
- (3) Sotsiaalsus alaskaala, kus on viis väidet;
- (4) Kaitsev alaskaala, kus on neli väidet;
- (5) Arusaamine alaskaala, kus on kolm väidet;
- (6) Karjäär alaskaala, kus on viis väidet.

Uurimistöös kasutatakse 25-väitelist küsimustikku, mis on 5-pallisel Likerti skaalal, kus vastusevariandid on kodeeritud järgmiselt: 1 – Ei ole üldse oluline, 2 – Pigem ei ole oluline, 3 – Raske öelda, 4 – Pigem on oluline, 5 – Väga oluline.

Lisaks väidetele on ankeedile uurimistöö autori poolt lisatud järgmised demograafilised andmed:

- (1) staaž, mille puhul küsiti nii staaži vabatahtlikuna praeguses organisatsioonis „Missugune on Teie staaž vabatahtlikuna praeguses organisatsioonis?” kui ka üldist staaži vabatahtlikuna „Missugune on Teie üldine staaž vabatahtlikuna?” – vastus mõlema küsimuse puhul tuli märkida aastates ja kuudes; vastused kodeeriti ajavahemikes (1 kuu kuni 1 aasta; 1 aasta 1 kuu kuni 2 aastat; 2 aastat 1 kuu kuni 3 aastat; 3 aastat 1 kuu kuni 4 aastat; 4 aastat 1 kuu kuni 5 aastat; rohkem kui 5 aastat);

- (2) olulisus, mille puhul küsiti „Kui oluline on vabatahtlik tegevus Teie elus?” – kasutati 5-pallist Likerti skaalat, kus vastusevariandid kodeeriti 1 – Ei ole üldse oluline, 2 – Pigem ei ole oluline, 3 – Raske öelda, 4 – Pigem on oluline, 5 – Väga oluline;
- (3) rahulolu, mille puhul küsiti „Kui rahul Teie olete enda vabatahtliku tegevusega?” – kasutati 5-pallist Likerti skaalat, kus vastusevariandid kodeeriti 1 – Ei ole üldse rahul, 2 – Pigem ei ole rahul, 3 – Raske öelda, 4 – Pigem olen rahul, 5 – Väga rahul.

2.3 Protseduur

2.3.1 Uurimuse läbiviimine. Ankeet, kus oli toodud nii Tuleviku aja perspektiivi skaala, Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahend kui ka Vabatahtlike motiivide küsimustik, pilotiseerimine toimus 10. veebruaril 2013. Pilootuurimuses ankeeteerisid 15 vabatahtlikust üliõpilast ankeete ning andsid tagasisidet, et ankeetidel toodu oli sõnastatud arusaadavalt.

Esimene andmekogumine, vabatahtlike grupis, toimus 11. veebruarist 2013 kuni 10. märtsini 2013. Uurimus viidi läbi individuaalse ankeeterimisega ehk uuritavad täitsid individuaalselt paber kandjal olevat ankeeti – ankeedil olid vabatahtlikule antud vastamiseks mõõtevahenditena nii Tuleviku aja perspektiivi skaala, Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahend kui ka Vabatahtlike motiivide küsimustik. Uuritavatele selgitati, et nende vastused on anonüümsed (paber kandjal ankeedil puudub uuritava nimi või mõni muu isikut identifitseeriv tunnus). Andmekogumise viis läbi ainuisikuliselt uurimistöö autor.

Teine andmekogumine, millest uurimistöösse on võetud analüüsiks mittevabatahtlikutest üliõpilaste vastused, toimus 6. novembrist 2014 kuni 8. detsembrini 2014. Uurimus viidi läbi keskkonnas Google Drive, kus uuritav täitis individuaalselt etteantud ankeeti – ankeedil olid mittevabatahtlikule antud vastamiseks mõõtevahenditena nii Tuleviku aja perspektiivi skaala kui ka Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahend. Uuritavatele selgitati, et nende vastused on anonüümsed (veebipõhisel ankeedil puudub uuritava nimi või mõni muu isikut identifitseeriv tunnus). Andmekogumise viis läbi ainuisikuliselt uurimistöö autor.

2.3.2 Uurimuse andmetöötlus. Uurimuse andmete sisestamiseks kasutati uurimistöö valimi gruppide puhul programmi LibreOffice Calc; uurimuse andmete analüüsimiseks kasutati programmi IBM SPSS Statistics 20. Uurimuse andmetöötlusmeetoditena kasutati faktoranalüüsi, kirjeldavat statistikat (keskväärtuse näitajad, sagedustabelid), Mann-Whitney

Tuleviku aja perspektiiv üliõpilaste hinnangul 15

U-testi (võrdlemisel), Spearmani astakorrrelatsiooni (seoste uurimisel) ning küsimustiku sisereleiaabluse leidmiseks Cronbachi Alpha't.

3. Tulemused

3.1 Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendite faktoranalüüs

Tuleviku aja perspektiivi uurimisel kasutati uurimistöös kaht mõõtevahendit, mis olid järgmised:

- (1) Tuleviku aja perspektiivi skaala (Husman & Shell, 2008), millest on võetud alaskaala Kiirus ja alaskaala Ulatus;
- (2) Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahend (Shell & Husman, 2001), millest on võetud alaskaala Seotus ja alaskaala Väärtus.

Kahe eelnimetatud mõõtevahendi neli alaskaalat pandi kokku ühele ankeedile ning seejärel tehti faktoranalüüs, millesse oli kaasatud valim suurusega 314 uuritavat.

Faktoranalüüsiks kasutati statistikaprogrammi IBM SPSS Statistics 20. Faktoranalüüsi tegemisel kasutati peatelgede faktoranalüüsi, mis oli pööratud faktormatriks (testiks Varimax koos Kaiser'i normaliseerimisega). Faktorite kindlaksmääratud number oli 4, sest tuleviku aja perspektiiv seoses alaskaalaga Kiirus ja alaskaalaga Ulatus ning tuleviku aja perspektiiv seoses alaskaalaga Seotus ja alaskaalaga Väärtus andsid kokku 4 erinevat faktorit, mida analüüsida.

Pärast faktoranalüüsi teostamist selgus, et kõik Tuleviku aja perspektiivi skaala väited kuuluvad alaskaala Kiirus ja alaskaala Ulatus alla ning sellest tulenevalt on kõik kaheksa väidet ka edasises andmeanalüüsis kasutuses.

Faktoranalüüsis osutusid probleemseteks Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendi viis väidet (faktormatriks on lisas 2), mis kuulusid erinevasse faktorisse võrreldes sellega, milles väited olid tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendi originaalversioonis (Shell & Husman, 2001).

Väited, mis jäeti edasisesest analüüsist välja, olid järgmised:

- (1) alaskaala Seotus väide „Parim valik tulevikuks on see, mis tasub end ära kohe praegu, kui see, mis võib tasuda end ära tulevikus”;
- (2) alaskaala Seotus väide „Tuleviku kavandamine on ajaraiskamine”;
- (3) alaskaala Seotus väide „Vahetu kasu on palju olulisem kui võimalik kasu tulevikus”;
- (4) alaskaala Seotus väide „Vahetu nauding on tähtsam kui see, mis võib toimuda tulevikus”;
- (5) alaskaala Väärtus väide „Kõige rahulduspakkuvam elus on see kui realiseeritakse pikaajalised eesmärgid”.

Faktoranalüüsiga saadud 4-faktoriline mudel kirjeldab 32,19% algtoonuse variatiivsusest. Faktortoonuse minimaalsed ja maksimaalsed väärtused tuleviku aja perspektiivi alaskaalade lõikes on toodud tabelis 1.

Tabel 1. Faktortoonuse minimaalsed ja maksimaalsed väärtused tuleviku aja perspektiivi alaskaalade lõikes

Alaskaala nimetus	MIN	MAX
Kiirus	.401	.799
Ulatuvus	.406	.732
Väärtus	.312	.673
Seotus	.345	.635

MIN - Minimaalne faktortoonuse väärtus alaskaalas

MAX - Maksimaalne faktortoonuse väärtus alaskaalas

3.2 Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendite alaskaalade üldnäitajad

3.2.1 Kirjeldav statistika. Tuleviku aja perspektiivi uurimisel kasutati uurimistöös kaht mõõtevahendit, mis olid järgmised:

- (1) Tuleviku aja perspektiivi skaala;
- (2) Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahend.

Alljärgnev kirjeldav statistika on tehtud nende kahe mõõtevahendi kohta – võttes kokku nii Tuleviku aja perspektiivi skaala kui ka Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendi kirjeldava statistika.

Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade uurimisel on kirjeldava statistika varieeruvuste näitajatena käsitletud alaskaala miinimumväärtust (MIN), maksimumväärtust (MAX) ja standardhälvet (SD). Tuleviku aja perspektiivi alaskaala keskvaertuse näitajana on kasutatud keskmist näitajat (M). Lisaks on esitatud eraldi ka meeste ja naiste keskvaertuse näitajad tuleviku aja perspektiivi alaskaalade lõikes ning vabatahtlike ja mittevabatahtlike keskvaertuse näitajad tuleviku aja perspektiivi alaskaalade lõikes. Kõikide alaskaalade puhul on miinimumväärtus 1 ning maksimumväärtus 5. Kõige kõrgema hinnangu uuritavatelt (täpsustades siinkohal, et kõrgeim hinnang saab väite puhul olla ankeedis „1,00” ning madalaim hinnang saab väite puhul olla ankeedis „5,00”) on saanud alaskaala Seotus ning kõige madalama hinnangu uuritavatelt on saanud alaskaala Väärtus. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade varieeruvuste näitajad ja kesknäitajad on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade varieeruvuste näitajad ja kesknäitajad

Alaskaala	MIN	MAX	SD	M	M ^m	M ⁿ	M ^{vab}	M ^{mvab}
Kiirus	1	5	0,93	2,71	2,97	2,68	2,77	2,65
Ulatuvus	1	5	0,83	3,01	3,19	2,96	3,25	2,78
Väärtus	1	5	0,61	3,02	2,87	3,07	2,99	3,06
Seotus	1	5	0,50	2,17	2,15	2,17	2,04	2,30

m – meeste kesknäitaja

n – naiste kesknäitaja

vab – vabatahtlike kesknäitaja

mvab – mittevabatahtlike kesknäitaja

3.2.2 *Sisereliaabluse näitajad.* Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning ankeedi üldise sisereliaabluse arvutamiseks kasutatakse näitajat Cronbachi Alpha. Ankeedi üldine sisereliaablus on 0,732. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade puhul varieeruvus Cronbachi Alpha väärtusest 0,692 alaskaala Kiirus juures kuni väärtuseni 0,804 alaskaala Seotus juures. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade väidete arv ning Cronbachi Alpha väärtused on toodud tabelis 3.

Tabel 3. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade väidete arv ning Cronbachi Alpha väärtused

Alaskaala	Väidete arv	Cronbachi Alpha
Kiirus	3	0,692
Ulatuvus	5	0,747
Väärtus	8	0,778
Seotus	12	0,804

3.2.3 *Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade vahelised seosed.* Tuleviku aja perspektiivi alaskaala Kiirus ja alaskaala Ulatuvus vahel on statistiliselt oluline nõrk positiivne korrelatsioon. Tuleviku aja perspektiivi alaskaala Ulatuvus ja alaskaala Seotus vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus ja alaskaala Seotus vahel on statistiliselt oluline keskmine positiivne korrelatsioon. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade vahelised korrelatiivsed seosed on toodud tabelis 4.

Tabel 4. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade vahelised korrelatiivsed seosed

Alaskaala	Kiirus	Ulatuvus	Väärtused	Seotus
Kiirus	1,000	0,154**	0,051	-0,035
Ulatuvus	0,154**	1,000	-0,035	-0,225**
Väärtus	0,051	-0,035	1,000	0,341**
Seotus	-0,035	-0,225**	0,341**	1,000

** p < 0,01

3.3 Taustandmete kirjeldav osa

Perekonnaseisu puhul oli uuritavate sagedaseim vastusevariant „Vallaline”, mida märkis 181 uuritavat. Kõige vähemsagedasem vastusevariant uuritavatel oli „Mingi muu (n lahutatud)”, mida märkis 33 uuritavat. Uuritavate jaotus perekonnaseisu alusel on toodud tabelis 5.

Tabel 5. Uuritavate jaotus perekonnaseisu alusel

Vastusevariant	Sagedus	Osakaal % (protsentides)	Kumulatiivne osakaal % (protsentides)
Vallaline	181	57,6	57,6
Abielus/vabaabielus	100	31,8	89,5
Mingi muu (n lahutatud)	33	10,5	100
KOKKU	314	100	

Uuritavate seas oli 74 meest ja 240 naist. Uuritavate sooline jaotus on toodud tabelis 6.

Tabel 6. Uuritavate sooline jaotus

Vastusevariant	Sagedus	Osakaal % (protsentides)
Mees	74	23,6
Naine	240	76,4
KOKKU	314	100

3.4 Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning uuritavate taustandmete seosed

3.4.1 Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ja uuritavate perekonnaseisu vahelised seosed.

Tuleviku aja perspektiivi alaskaala Ulatus ning uuritavate perekonnaseisu vahel on statistiliselt mitteoluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Tuleviku aja perspektiivi alaskaala Kiirus, alaskaala Väärtus ja alaskaala Seotus ning uuritavate perekonnaseisu vahel on statistiliselt mitteoluline nõrk positiivne korrelatsioon. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning uuritavate perekonnaseisu vahelised korrelatiivsed seosed on toodud tabelis 7.

Tabel 7. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning uuritavate perekonnaseisu vahelised korrelatiivsed seosed

Alaskaala	Perekonnaseis
Kiirus	0,074
Ulatus	-0,059
Väärtus	0,098
Seotus	0,031

Tulemused näitavad, et uuritavate perekonnaseis ning tuleviku aja perspektiivi alaskaalad on omavahel statistiliselt mitteoluliselt seotud. Seega võib järeldada, et uuritavate perekonnaseisust ei olene nende hinnangud tuleviku aja perspektiivi alaskaaladele.

3.4.2 Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning uuritavate soo vahelised seosed. Tuleviku aja perspektiivi alaskaala Ulatus ning uuritavate soo vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus ning uuritavate soo vahel on statistiliselt oluline nõrk positiivne korrelatsioon. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning uuritavate soo vahelised korrelatiivsed seosed on toodud tabelis 8.

Tabel 8. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning uuritavate soo vahelised korrelatiivsed seosed

Alaskaala	Sugu
Kiirus	-0,053
Ulatus	-0,115*
Väärtus	0,138*
Seotus	0,019

*p < 0,05

Tulemused näitavad, et uuritavate soo ning tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus vahel on statistiliselt oluline positiivne korrelatsioon. Naised kaldusid tuleviku aja perspektiivi alaskaalal Väärtus andma kõrgemaid skooore (naistel keskmine 3,07; meestel keskmine 2,87). Seega võib järeldada, et tuleviku aja perspektiivis seavad meesüliõpilased tulevikus saavutatavale eesmärgile suhteliselt suurema tähtsuse kui naised.

See-eest uuritavate soo ning tuleviku aja perspektiivi alaskaala Ulatuvus vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Mehed kaldusid tuleviku aja perspektiivi alaskaalal Ulatuvus andma kõrgemaid skooore (meestel keskmine 3,19, naistel keskmine 2,96). Seega võib järeldada, et tuleviku aja perspektiivis kalduvad naisüliõpilased seoses tulevikuga kavandama oma mõtteid suhteliselt rohkem ette kui mehed.

3.4.3 Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning uuritavate vanuse vahelised seosed.

Tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus ning uuritavate vanuse vahel on statistiliselt oluline nõrk positiivne korrelatsioon. Tuleviku aja perspektiivi alaskaala Kiirus, alaskaala Ulatuvus ja alaskaala Seotus ning uuritavate vanuse vahel on statistiliselt mitteoluline nõrk positiivne korrelatsioon. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning uuritavate vanuse vahelised korrelatiivsed seosed on toodud tabelis 9.

Tabel 9. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning uuritavate vanuse vahelised korrelatiivsed seosed

Alaskaala	Vanus
Kiirus	0,098
Ulatuvus	0,105
Väärtus	0,117*
Seotus	0,076

*p < 0,05

Tulemused näitavad, et uuritavate vanus ning tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus vahel on statistiliselt oluline nõrk positiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida vanemaealisem on üliõpilane, seda suurema tähtsuse tuleviku aja perspektiivis omistab üliõpilane tulevikus saavutatavale eesmärgile.

3.5 Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade võrdlus kahe uuritava grupi vahel

3.5.1 *Vabatahtlike tuleviku aja perspektiivi alaskaalade varieeruvuste näitajad.* Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade uurimisel vabatahtlike uuritavate grupis on kirjeldava statistika varieeruvuste näitajatenä kasutatud alaskaala miinimumväärtust (tabelis MIN), alaskaala maksimumväärtust (tabelis MAX) ja alaskaala standardhälvet (tabelis SD). Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade varieeruvuste näitajad vabatahtlike grupil on toodud tabelis 10.

Tabel 10. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade varieeruvuste näitajad vabatahtlike grupil

Alaskaala	MIN	MAX	SD
Kiirus	1	5	0,83
Ulatuvus	1	5	0,83
Väärtus	1	5	0,59
Seotus	1	5	0,47

3.5.2 *Mittevabatahtlike tuleviku aja perspektiivi alaskaalade varieeruvuste näitajad.*

Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade uurimisel mittevabatahtlike uuritavate grupis on kirjeldava statistika varieeruvuste näitajatenä kasutatud alaskaala miinimumväärtust (tabelis MIN), alaskaala maksimumväärtust (tabelis MAX) ja alaskaala standardhälvet (tabelis SD). Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade varieeruvuste näitajad mittevabatahtlike grupil on toodud tabelis 11.

Tabel 11. Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade varieeruvuste näitajad mittevabatahtlike grupil

Alaskaala	MIN	MAX	SD
Kiirus	1	5	1,01
Ulatuvus	1	5	0,76
Väärtus	1	5	0,63
Seotus	1	5	0,51

3.5.3 *Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade kesknäitajate võrdlus vabatahtlike ja mittevabatahtlike vahel.* Tuleviku aja perspektiivide alaskaalade kesknäitajate võrdlusel vabatahtlike ning mittevabatahtlike vahel (toodud tabelis 12) selgus, et statistiliselt olulisi erinevusi vabatahtlike ning mittevabatahtlike vahel esineb kahe alaskaala lõikes, mis on järgmised:

(1) tuleviku aja perspektiivi alaskaala Ulatus, mille puhul Mann-Whitney U-testi abil leitud mediaanid näitasid, et vabatahtlike ning mittevabatahtlike hinnangute keskväärtused hinnanguskaaladel on statistiliselt oluliselt erinevad ($p = 0,000$; statistiliselt oluliselt erineva kriteeriumiks on $p < 0,05$);

(2) tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus, mille puhul Mann-Whitney U-testi abil leitud mediaanid näitasid, et vabatahtlike ning mittevabatahtlike hinnangute keskväärtused hinnanguskaaladel on statistiliselt oluliselt erinevad ($p = 0,000$; statistiliselt oluliselt erineva kriteeriumiks on $p < 0,05$).

Tabel 12. Kesknäitajate võrdlus vabatahtlike ja mittevabatahtlike üliõpilaste vahel

Alaskaala	M ^{vab}	M ^{mittevab}
Kiirus	2,77	2,65
Ulatus	<u>3,25</u>	2,78
Väärtus	2,99	3,06
Seotus	2,04	<u>2,30</u>

vab – vabatahtlike kesknäitaja

mittevab – mittevabatahtlike kesknäitaja

allajoonitud väärtus – statistiliselt oluline erinevus vabatahtlike ja mittevabatahtlike vahel

Vabatahtlike ning mittevabatahtlike üliõpilaste hinnangutes tuleviku aja perspektiivi hinnanguskaaladele ilmnisid olulised erinevused kahe alaskaala lõikes – alaskaalal Ulatus ning alaskaalal Seotus; sealjuures kõrgemad skoorid olid alaskaalal Ulatus vabatahtlike grupil, mis näitab, et tuleviku aja puhul tähtsustasid mittevabatahtlikud rohkem seda, et inimene kavandab kaugele ette oma mõtteid; alaskaalal Seotus olid kõrgemad skoorid mittevabatahtlikel, mis näitab, et vabatahtlikud kalduvad rohkem ette tajuma seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis.

3.6 Tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning vabatahtliku tegevuse motiivide vahelised seosed vabatahtlike grupis

Toetudes uurimistöö alaeesmärgile, milleks on välja selgitada Tartu Ülikooli vabatahtlike tuleviku aja perspektiivi ja vabatahtliku tegevuse motiivide vahelised seosed, on vabatahtlike tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning vabatahtliku tegevuse motiivide korrelatiivsed seosed toodud tabelis 13.

Tabel 13. Vabatahtlike grupi tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ning vabatahtliku tegevuse motiivide korrelatiivsed seosed

Alaskaala	<i>Msotsiaalsus</i>	<i>Mväärtused</i>	<i>Mtäiustus</i>	<i>Mkarjäär</i>	<i>Mkaitsev</i>	<i>Marusaamine</i>
Tuleviku aeg <i>kiirus</i>	0,019	0,021	-0,190**	-0,162*	-0,187**	-0,092
Tuleviku aeg <i>ulatus</i>	-0,031	-0,023	-0,194**	0,032	-0,008	0,088
Tuleviku aeg <i>väärtus</i>	0,080	-0,133*	-0,012	-0,076	-0,091	-0,063
Tuleviku aeg <i>seotus</i>	-0,056	-0,162*	-0,076	-0,163*	-0,025	-0,141*

M – motiiv

** p < 0,01

* p < 0,05

Tulemustest ilmnes, et vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Kiirus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Täiustus vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Kiirus (seotud sellega, kuidas inimene tajub aja möödumist), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Täiustus (seotud vabatahtliku ego tõusmisega ja ego arenemisega). Vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Kiirus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Karjäär vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Kiirus (seotud sellega, kuidas inimene tajub aja möödumist), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Karjäär (seotud karjääri edendamise ja vabatahtliku tegevuse abil). Tulemustest ilmnes, et vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Kiirus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Kaitsev vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Kiirus (seotud sellega, kuidas inimene tajub aja möödumist), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Kaitsev (seotud ego funktsioneerimisega, sealhulgas sellega, et vabatahtlik püüab vabatahtliku tegevuse abil parandada oma isiklike puudusi, sealhulgas negatiivseid isiksuseomadusi).

Vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Ulatus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Täiustus vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon.

Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Ulatuvus (seotud sellega, kui kaugele ette inimene kavandab oma mõtteid), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Täiustus (seotud vabatahtliku ego tõusmisega ja ego arenemisega).

Vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Väärtused vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Väärtus, seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Väärtused.

Tulemused näitavad, et vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Karjäär vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Karjäär (seotud karjääri edendamise ja vabatahtliku tegevuse abil). Vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Väärtused vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Väärtused (seotud inimlike ja altruistlike muredega teiste inimeste pärast).

Tulemused näitavad, et vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Arusaamine vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Arusaamine (seotud ennekõike uute kogemuste õppimisega ning oskuste rakendamisega vabatahtliku tegevuse abil).

3.7 Vabatahtlike taustandmete kirjeldav statistika ning taustandmete seosed tuleviku aja perspektiiviga

3.7.1 Vabatahtlike taustandmete kirjeldav statistika. Vabatahtlike taustandmetena käsitletakse siinkohal staaži vabatahtlikuna praeguses organisatsioonis, üldist staaži vabatahtlikuna, vabatahtliku tegevuse olulisust ning rahulolu vabatahtliku tegevusega. Vabatahtlike staaž oli uurimisel kahesugune: staaž vabatahtlikuna praeguses organisatsioonis, üldine staaž vabatahtlikuna.

Staaž vabatahtlikuna praeguses organisatsioonis tuli uuritaval märkida ankeedile aastates ja kuudes, juhul kui aastat ei olnud täis, märkis uuritav vaid kuud. Lisaks oli 5 uuritavat, kes ei märkinud oma staaži praeguses organisatsioonis. Staaž praeguses organisatsioonis varieerus 4 kuust (2 uuritavat ehk 1,3%) kuni 15 aasta ja 10 kuuni (1 uuritav ehk 0,7%). Uuritavate keskmine staaž praeguses organisatsioonis oli 2 aastat ja 2 kuud. Vabatahtlikest uuritavate staaž praeguses organisatsioonis sagedusjaotisena on toodud tabelis 14.

Tabel 14. Vabatahtlikest uuritavate staaž praeguses organisatsioonis sagedusjaotisena

Staaž praeguses organisatsioonis	Sagedus uuritavatel
1 kuu kuni 1 aasta	48
1 aasta 1 kuu kuni 2 aastat	44
2 aastat 1 kuu kuni 3 aastat	29
3 aastat 1 kuu kuni 4 aastat	12
4 aastat 1 kuu kuni 5 aastat	10
Rohkem kui 5 aastat	9
KOKKU	152*

*5 – vastanut ei märkinud staaži praeguses organisatsioonis

Üldine staaž vabatahtlikuna tuli uuritaval märkida ankeedile aastates ja kuudes, juhul kui aastat ei olnud täis, märkis uuritav vaid kuud. Võrreldes staažiga praeguses organisatsioonis märkisid kõik uuritavad oma üldise staaži vabatahtlikuna. Üldine staaž vabatahtlikuna varieerus 4 kuust (2 uuritavat ehk 1,3%) kuni 15 aasta ja 10 kuuni (1 uuritav ehk 0,6%). Uuritavate keskmine üldine staaž vabatahtlikuna oli 4 aastat. Vabatahtlikest uuritavate üldine staaž vabatahtlikuna sagedusjaotisena on toodud tabelis 15.

Tabel 15. Vabatahtlikest uuritavate üldine staaž vabatahtlikuna sagedusjaotisena

Staaž praeguses organisatsioonis	Sagedus uuritavatel
1 kuu kuni 1 aasta	19
1 aasta 1 kuu kuni 2 aastat	27
2 aastat 1 kuu kuni 3 aastat	35
3 aastat 1 kuu kuni 4 aastat	15
4 aastat 1 kuu kuni 5 aastat	18
Rohkem kui 5 aastat	43
KOKKU	157

Vabatahtlikest uuritavate vabatahtliku tegevuse olulisus varieerus vastusevariandist 2 – Pigem ei ole oluline (5 uuritavat ehk 3,2%) kuni vastusevariandini 5 – Väga oluline (34 uuritavat ehk 21,7%). Uuritavate keskmine olulisuse näitaja oli 3,94. Vabatahtlikest uuritavate vabatahtliku tegevuse olulisus vastusevariantide sagedusjaotisena on toodud tabelis 16.

Tabel 16. Vabatahtlikest uuritavate vabatahtliku tegevuse olulisus vastusevariantide sagedusjaotisena

Olulisus	Sagedus uuritavatel
Ei ole üldse oluline	0
Pigem ei ole oluline	5
Raske öelda	33
Pigem on oluline	85
Väga oluline	34
KOKKU	157

Vabatahtlikest uuritavate rahulolu vabatahtliku tegevusega vastusevariandid varieerusid vastusevariandist 1 – Ei ole üldse rahul (1 uuritav ehk 0,6%) kuni vastusevariandini 5 – Väga rahul (47 uuritav ehk 29,9%). Uuritavate keskmine rahulolu näitaja oli 4,00. Vabatahtlikest uuritavate rahulolu vabatahtliku tegevusega vastusevariantide sagedusjaotisena on toodud tabelis 17.

Tabel 17. Vabatahtlikest uuritavate rahulolu vabatahtliku tegevusega vastusevariantide sagedusjaotisena

Rahulolu	Sagedus uuritavatel
Ei ole üldse rahul	1
Pigem ei ole rahul	6
Raske öelda	32
Pigem olen rahul	71
Väga rahul	47
KOKKU	157

3.7.2 *Taustandmete seosed tuleviku aja perspektiiviga.* Vabatahtlike tuleviku aja perspektiivi alaskaalade ja taustandmete korrelatiivsete seoste uurimisel kasutati taustandmetena vabatahtliku tegevuse olulisust (ordinaalskaalal) ja rahulolu vabatahtliku tegevusega (ordinaalskaalal). Tuleviku aja perspektiivi ning vabatahtliku tegevuse olulisuse ja rahulolu vabatahtliku tegevusega vahelised korrelatiivsed seosed on toodud tabelis 18.

Tabel 18. Tuleviku aja perspektiivi ning vabatahtliku tegevuse olulisuse ja rahulolu vabatahtliku tegevusega vahelised korrelatiivsed seosed

Alaskaala nimetus	Olulisus	Rahulolu
Kiirus	0,065	0,039
Ulatuvus	0,050	0,049
Väärtus	-0,170*	-0,010
Seotus	-0,252**	-0,185*

*p < 0,05

** p < 0,01

Tulemused näitavad, et vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus ning vabatahtliku tegevuse olulisuse vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased oma tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus, seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse olulisusele. Lisaks sellele oli vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus ning vabatahtliku tegevuse olulisuse vahel statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased oma tuleviku aja perspektiivi

alaskaalale Väärtus, seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse olulisusele.

Tulemused näitavad, et tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus ning vabatahtliku rahulolu vabatahtliku tegevusega vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased oma tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus, seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased rahulolule vabatahtliku tegevusega.

4. Arutelu

Uurimistöö peaesmärgiks on välja selgitada ning võrrelda Tartu Ülikooli vabatahtlike ja mittevabatahtlike üliõpilaste hinnangud tuleviku aja perspektiivile. Uurimistöö alaesmärgiks on välja selgitada Tartu Ülikooli vabatahtlike tuleviku aja perspektiivi ja vabatahtliku tegevuse motiivide vahelised seosed.

Esimene hüpotees oli järgmine: vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus antud hinnang on kõrgem kui mittevabatahtlikest üliõpilaste antud hinnang.

Esimene hüpotees leidis kinnitust, sest vabatahtlikest üliõpilaste hinnang tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus oli kõrgem kui mittevabatahtlikest üliõpilaste hinnang tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus ning kahe grupi liikmete (vabatahtlikud ning mittevabatahtlikud) hinnangute keskväärtused hinnanguskaalal Seotus olid statistiliselt oluliselt erinevad. See tähendab, et vabatahtlikest üliõpilastel on suhteliselt rohkem kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis kui mittevabatahtlikest üliõpilastel.

Teine hüpotees oli järgmine: mittevabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Ulatus antud hinnang on kõrgem kui vabatahtlikest üliõpilaste antud hinnang.

Teine hüpotees leidis kinnitust, sest mittevabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Ulatus antud hinnang oli kõrgem kui vabatahtlikest üliõpilaste antud hinnang tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Ulatus ning kahe grupi liikmete (vabatahtlikud, mittevabatahtlikud) hinnangute keskväärtused hinnanguskaalal Ulatus olid statistiliselt oluliselt erinevad. See tähendab, et mittevabatahtlikest üliõpilased kavandavad oma mõtteid ette suhteliselt rohkem kui vabatahtlikest üliõpilased.

Kolmas hüpotees oli järgmine: vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus on negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste vabatahtliku tegevuse motiiviga Väärtused.

Kolmas hüpotees leidis kinnitust, sest vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus oli negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste vabatahtliku tegevuse motiiviga Väärtused ning nende vahel on statistiliselt oluline negatiivne seos. See tähendab, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Väärtus (seotud sellega, millise tähtsuse inimene seab tulevikus saavutatavale eesmärgile), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Väärtused (seotud inimlike ja altruistlike muredega teiste inimeste pärast).

Varasema uurimuse (Maki, Dwyer, & Snyder, 2011a) tulemused näitavad, et lühemas perspektiivis tegutsevad vabatahtlikud, kes on rahul teistele inimestele suunatud vabatahtliku tegevuse motiividega, on suhteliselt kõrgelt huvitatud tegelema tulevikus vabatahtliku tegevusega.

Neljas hüpotees oli järgmine: vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus on negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste vabatahtliku tegevuse motiiviga Karjäär.

Neljas hüpotees leidis kinnitust, sest vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus oli negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste vabatahtliku tegevuse motiiviga Karjäär ning nende vahel on statistiliselt oluline negatiivne seos. See tähendab, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivile alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Karjäär (seotud karjääri edendamise ja vabatahtliku tegevuse abil). Walker (2014) leidis, et alaskaala Seotus ning otsustused seoses karjääriplaneerimisega vahel on statistiliselt oluline positiivne seos, see tähendab, et alaskaala Seotus ennustab ette üliõpilaste otsustusi seoses karjääriplaneerimisega. Oluline on see, et vabatahtlikud näeksid vabatahtlikus tegevuses seoses oma karjääri teostamisega ka ajalist perspektiivi (Kuusemäe, 2012).

Viies hüpotees oli järgmine: vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus on negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste rahuloluga oma vabatahtlikus tegevuses.

Viies hüpotees leidis kinnitust, sest vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus oli negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste rahuloluga oma vabatahtlikus tegevuses ning nende vahel on statistiliselt oluline negatiivne seos. See tähendab, et mida suurem on vabatahtlikest üliõpilaste rahulolu oma vabatahtlikus tegevuses, seda kõrgem on vabatahtlikest üliõpilaste hinnang oma tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis). Varasema uurimuse (Maki, Dwyer, & Snyder, 2011b) tulemused näitavad, et vabatahtlike rahulolu ning tuleviku aja perspektiiv on omavahel statistiliselt olulises keskmises positiivses seoses. Rahulolu vabatahtlikus tegevuses, vabatahtlike hinnangute puhul, peetakse pikaajalise

vabatahtliku tegevuse etteennustajaks, see tähendab, et rahulolu vabatahtlikus tegevuses on üheks oluliseks aspektiks, mis mõjutab vabatahtliku pikemaajalist vabatahtliku tegevusega tegutsemist organisatsioonis (Finkelstein, 2008).

Vabatahtliku tegevust ennustavad eelkõige Väärtused motiiv (seotud inimlike ja altruistlike muredega teiste inimeste pärast) ja Karjäär motiiv (Houle et al., 2005). Vabatahtlikuna tegutsemiseks on vabatahtlike jaoks olnud kõige olulisemad Arusaamine motiiv (seotud ennekõike uute kogemuste õppimisega ning oskuste rakendamisega vabatahtliku tegevuse abil) ja Karjäär motiiv (seotud karjääri edendamisega vabatahtliku tegevuse abil). Vabatahtlike üldine staaž on negatiivselt seotud Karjäär motiiviga, see tähendab, et mida rohkem on vabatahtlikud motiveeritud tegutsema vabatahtlikus tegevuses oma karjääri edendamise eesmärgil, seda lühemaajalisem on vabatahtlike üldine staaž vabatahtlikuna (Kuusemäe, 2012).

Uuritavate (vabatahtlikud; mittevabatahtlikud) perekonnaseisu analüüsimisel selgus, et uuritavate perekonnaseis on kõikide tuleviku aja perspektiivi alaskaaladega (Kiirus, Ulatus, Seotus, Väärtus) statistiliselt mitteolulises seoses. Seega võib järeldada, et uuritavate perekonnaseisust ei olene nende hinnangud tuleviku aja perspektiivi alaskaaladele.

Uuritavate soo analüüsimisel selgus, et uuritavate sugu ning tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus vahel on statistiliselt oluline positiivne seos. Naised kaldusid andma alaskaalale Väärtus kõrgemaid skooore kui mehed. Sellest võib järeldada, et mehed seavad suurema tähtsuse tulevikus saavutatavale eesmärgile kui naised. Lisaks sellele selgus, et uuritavate sugu ning tuleviku aja perspektiivi alaskaala Ulatus vahel on statistiliselt oluline negatiivne seos. Mehed kaldusid andma alaskaalale Ulatus kõrgemaid skooore kui naised. Sellest võib järeldada, et mida kõrgema skoori annab tuleviku aja perspektiivile Ulatus uuritav (antud juhul mees), seda vähem ette kavandab uuritav (antud juhul mees) oma mõtteid seoses tuleviku aja perspektiiviga.

Samas varasemas uurimuses (Padawer, Jacobs-Lawson, Hershey, & Thomas, 2007) on leitud, et pikemas perspektiivis kavandavad tulevikku vanemad mehed. Erinevuse põhjuseks tulemustes võivad olla erinevad mõõtevahendid – käesolevas uurimuses Tuleviku aja perspektiivi skaala (autoriteks originaalis Husman & Shell, 2008) ning varasemas uurimuses Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahend (autoriteks originaalis Hershey & Mowen, 2000).

Uurimisel selgus, et uuritavate vanus ning tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus vahel on statistiliselt oluline positiivne seos. Seega võib järeldada, et mida vanemaalisem on

uuritav, seda suurema tähtsuse seab ta tulevikus saavutatavale eesmärgile seoses tuleviku aja perspektiiviga. Varasemates uurimustes (Allemand et al., 2012; Gellert, Ziegelmann, Lippke, & Schwarzer, 2012) on tuleviku aja perspektiiv ning vanus omavahel statistiliselt olulises tugevas negatiivses korrelatsioonis – siinkohal on oluline selgitada, et käesolevas uurimuses (mõõtevahendi autoriteks originaalis Shell & Husman, 2001) ja varasemates uurimustes (mõõtevahendi autoriteks originaalis Carstensen & Lang, 1996, viidatud Lang & Carstensen, 2002 j) on kasutatud erinevaid mõõtevahendeid.

Tulemustest ilmnes, et vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus ning vabatahtliku tegevuse olulisus vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased oma tuleviku aja perspektiivile alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse olulisusele. Samas vabatahtlike karjääri ja olulisuse vahel on leitud statistiliselt oluline nõrk positiivne korrelatsioon, mis tähendab seda, et mida rohkem on vabatahtlik motiveeritud karjääri edendama vabatahtliku tegevuse abil, seda olulisem on vabatahtliku jaoks vabatahtlik tegevus (Kimmel, 2013). Lisaks sellele oli vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus ning vabatahtliku tegevuse olulisuse vahel statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased oma tuleviku aja perspektiivile alaskaalale Väärtus (seotud sellega, millise tähtsuse inimene seab tulevikus saavutatavale eesmärgile), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse olulisusele.

Uurimistöö tugevusteks on erinevad aspektid, näiteks erinevate gruppide kaasamine valimisse, faktoranalüüsi tegemine mõõtevahenditele. Esiteks, tänu erinevate gruppide kaasamisele valimisse on võimalik võrrelda erinevaid gruppe omavahel (käesolevas uurimuses Tartu Ülikooli vabatahtlikke ja mittevabatahtlikke). Teiseks, faktoranalüüsi tegemine Tuleviku aja perspektiivi skaalale ning Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendile, mille eelduseks oli piisava valimi (üle 300 uuritava) olemasolu, võimaldas eemaldada edasisest andmeanalüüsist uurimusse mittesobivad väited.

Uurimistöö peamiseks piiranguks on uuritavate demograafiliste taustandmete vähesus, see tähendab, et uurimuse seisukohalt võinuks olla rohkem demograafilisi taustandmeid, tänu millele saanuks uurida erinevaid korrelatiivseid seoseid uuritavate demograafiliste

taustandmete ning tuleviku aja perspektiivi vahel. Kasuks oleks tulnud samalaadse andmekogumise läbiviimine üheselt – mõlemad paber kandjal või mõlemad elektroonselt. Uurimistulemusi ei saa üldistada teiste kõrgkoolide valimile.

Autoril on võimalik saadud uurimistulemusi kasutada edasiste uurimistöde võrdlustulemustena, seda nii Tartu Ülikooli üliõpilaste seas kui ka teiste kõrgkoolide üliõpilastega võrdlemisel. Kui teatakse üliõpilase tuleviku aja perspektiivi hinnangute seost sooga, vanusega, perekonnaseisuga, siis võib olla võimalik seeläbi toetada üliõpilase enesearengut ja enesetõhusust akadeemilises elus.

Edaspidiseks uurimiseks on kaks soovitusi. Esiteks, suurendada demograafiliste taustandmete hulka. Teiseks, kasutada jätkuvalt uurimuse läbiviimisel individuaalset läbiviimist ning individuaalset lähenemist.

Kokkuvõte

„Vabatahtlike ja mittevabatahtlike üliõpilaste hinnangud tuleviku aja perspektiivile”

Uurimistöö peaesmärgiks on välja selgitada ning võrrelda Tartu Ülikooli vabatahtlike ja mittevabatahtlike üliõpilaste hinnangud tuleviku aja perspektiivile. Uurimistöö alaesmärgiks on välja selgitada Tartu Ülikooli vabatahtlike tuleviku aja perspektiivi ja vabatahtliku tegevuse motiivide vahelised seosed.

Uurimistöö põhineb kvantitatiivsel uurimisel, milles osales 314 Tartu Ülikooli üliõpilast, kes moodustasid järgmised grupid: vabatahtlikud, mittevabatahtlikud. Uurimistöös kasutati kolme mõõtevahendit: Vabatahtlike motiivide küsimustik (eestindanud Kuusemäe, 2012; originaalis Clary et al., 1998), Tuleviku aja perspektiivi skaala (Husman & Shell, 2008), Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahend (Shell & Husman, 2001). Esimene andmekogumine, vabatahtlike grupis, toimus 11. veebruarist 2013 kuni 10. märtsini 2013.

Teine andmekogumine, mittevabatahtlike grupis, toimus 6. novembrist 2014 kuni 8. detsembrini 2014.

Uurimistöö koosneb neljast osast: teoreetilised lähtekohad, meetodika, tulemused ning arutelu. Tulemustest ilmnes, et vabatahtlikest üliõpilastel on suhteliselt rohkem kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis kui mittevabatahtlikest üliõpilastel. See-eest mittevabatahtlikest üliõpilased kavandavad oma mõtteid ette seoses tuleviku aja perspektiiviga suhteliselt rohkem kui vabatahtlikest üliõpilased.

Lisaks selgus, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Väärtus (seotud sellega, millise tähtsuse inimene seab tulevikus saavutatavale eesmärgile), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Väärtused (seotud inimlike ja altruistlike muredega teiste inimeste pärast).

Tulemustest ilmnes, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis), seda kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Karjäär (seotud karjääri edendamise ja vabatahtliku tegevuse abil).

Tuleviku aja perspektiiv üliõpilaste hinnangul 36

Tulemustest ilmnes, et mida kõrgemad hinnangud annavad vabatahtlikest üliõpilased oma rahulolule vabatahtlikus tegevuses, seda kõrgemad hinnangud annavad vabatahtlikest üliõpilased oma tuleviku aja perspektiivile Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis).

Märksõnad: tuleviku aja perspektiiv, vabatahtlikud, mittevabatahtlikud, vabatahtlike motiivid.

Summary

„Volunteers and non-volunteers of undergraduates evaluation to their future time perspective”

The aim of this study is ascertain and compare assays of the volunteers and non-volunteers of the University of Tartu to future time perspective. The sub-aim of this study is ascertain relationship between future time perspective and motives of volunteerism of the volunteers of the University of Tartu.

The study based on quantitative study in which took part 314 undergraduates of the University of Tartu, who formed two groups: volunteers, non-volunteers. The questionnaires used in this study were Volunteers Functions Inventory (adapted to Estonian by Kuusemäe, 2012; originally Clary et al., 1998), the Future Time Perspective Scale (Husman & Shell, 2008), the Future Time Perspective Measure (Shell & Husman, 2001). The first data collection, in volunteers group, was done among 11th of February 2013 till 10th of March 2013. The second data collection, in non-volunteers group, was done among 6th on November 2014 till 8th of December 2014.

The study consists of four parts: theoretical base, methodology, results and discussion. The results of the study revealed that volunteers of undergraduates have comparatively more disposition to anticipate, that present activities could have long-term consequences in the future time perspective than non-volunteers of undergraduates. Instead of that, non-volunteers of undergraduates projects their own thoughts in connection with future time perspective comparatively more than volunteers of undergraduates.

Moreover revealed that the higher evaluation volunteers of undergraduates give to future time perspective subscale „Value” (related to the importance that individuals place on goals attainable in the future), the higher evaluation volunteers of undergraduates give to volunteerism motive values (related to altruistic and humanitarian concerns for others).

The results of the study revealed that, that the higher evaluation volunteers of undergraduates give to future time perspective subscale „Connectedness” (disposition to anticipate, that present activities could have long-term consequences in the future time perspective), the higher evaluation volunteers of undergraduates give to volunteerism motive career (related to career promote with the help of volunteerism).

The results of the study revealed that the higher is volunteers of undergraduates satisfaction with own volunteerism, the more higher is volunteers of undergraduates

evaluation to future time perspective subscale „Connectedness” (disposition to anticipate, that present activities could have long-term consequences in the future time perspective).

Keywords: future time perspective, volunteers, non-volunteers, volunteers' motives.

Tänuõnad

Uurimistöö valmimisel olid abiks Tartu Ülikooli üliõpilased, kes aitasid kaasa uurimuse läbiviimisel. Lisaks sellele kasutati abi Tartu Ülikooli õppejõududelt Piret Luik (filosoofiadoktor) ja Liina Lepp (doktorant), kes andsid praktilisi soovitusi andmeanalüüsis.

Lõpuks soovib uurimistöö autor tänada sõpru ja perekonnaliikmeid, kes toetasid, andsid soovitusi ning konstruktiivset tagasisidet nii uurimistöö planeerimisel, uurimuse läbiviimisel kui ka uurimistöö valmimisel.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

.....
(allkiri ja kuupäev)

Kasutatud kirjandus

- Aboussalam, N. M. (2005). *The moderator effect of future time perspective in the relationship between self-efficacy and risky sexual behaviour*. Publitseerimata magistritöö. Bloemfontein: University of the Free State.
- Adams, J., & Nettle, D. (2009). Time perspective, personality and smoking, body mass, and physical activity: An empirical study. *British Journal of Health Psychology*, *14*(1), 83–105.
- Adebalu, D. H. (2007). Time perspective and school membership as correlates to academic achievement among African American adolescents. *Adolescence*, *42*(167), 525–538.
- Allemand, M., Hill, P. L., Ghaemmaghami, P., & Martin, M. (2012). Forgivingness and subjective well-being in adulthood: The moderating role of future time perspective. *Journal of Study and Personality*, *46*(1), 32–39.
- Avci, S. (2013). Relations Between Self Regulation, Future Time Perspective and the Delay of Gratification in University Students. *Education*, *133*(4), 525–537.
- Benson, P. L., Dehority, J., Garman, L., Hanson, E., Hochschwender, M., Lebold, C., Rohr, R., & Sullivan J. (1980). Intrapersonal correlates of nonspontaneous helping behavior. *The Journal of Social Psychology*, *110*(1), 87–95.
- Block, R. A. (1990). Models of Psychological Time. In R. A. Block (Ed.), *Cognitive Models of Psychological Time* (pp. 1–35). Hillsdale: Erlbaum. Külastatud aadressil: <http://www.montana.edu/wwwpy/Block/papers/Block-1990.pdf>.
- Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J., & Miene, P. (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: a functional approach. *Personality Processes and Individual Differences*, *74*(6), 1516–1530.
- Daltrey, M. H., & Langer, P. (1984). Development and evaluation of a measure of future time perspective. *Perceptual and Motor Skills*, *58*(3), 719–725.
- De Volder, M., & Lens, W. (1982). Academic Achievement and Future Time Perspective as a Cognitive Motivational Concept. *Journal of Personality and Social Psychology*, *42*(3), 566–571.
- Finkelstein, M. A. (2008). Volunteer satisfaction and volunteer action: a functional approach. *Social Behavior and Personality*, *36*(1), 9–18.

- Gellert, P., Ziegelmann, J. P., Lippke, S., & Schwarzer, R. (2012). Future Time Perspective and Health Behaviors: Temporal Framing of Self-Regulatory Processes in Physical Exercise and Dietary Behaviors. *Annals of Behavioral Medicine, 43*(2), 208–218.
- Hart, D., & Fegley, S. (1995). Prosocial Behavior and Caring in Adolescence: Relations to Self-understanding and Social Judgment. *Child Development, 66*(5), 1346–1359.
- Hershey, D. A., & Mowen, J. C. (2000). Psychological Determinants of Financial Preparedness for Retirement. *The Gerontologist, 40*(6), 687–697.
- Houle, B. J., Sagarin, B. J., & Kaplan, M. F. (2005). A Functional Approach to Volunteerism: Do Volunteer Motives Predict Task Preference? *Basic and Applied Social Psychology, 27*(4), 337–344.
- Husman, J., & Lens, W. (1999). The Role of the Future in Student Motivation. *Educational Psychologist, 34*(2), 113–125.
- Husman, J., & Shell, D. F. (2008). Beliefs and perceptions about the future: A measurement of future time perspective. *Learning and Individual Differences, 18*(2), 166–175.
- Jenkins-Marsan, B. (1999). *Causal Attribution Patterns and Future Time Perspective a comparison of technical sector and pre-university college students*. Publitseerimata magistrtritöö. Quebec: Université de Sherbrooke.
- Kimmel, M. (2013). *Vabatahtliku tegevuse motiivid Tartu Ülikooli vabatahtlike hinnangul*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Kuusemäe, M. (2012). *Vabatahtlike motiivide, rahulolu, rolli identiteedi ja tajatud ootuste seosed püsiva vabatahtliku tegevusega*. Publitseerimata magistrtritöö. Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Lang, F. R., & Carstensen, L. L. (2002). Time Counts: Future Time Perspective, Goals, and Social Relationships. *Psychology and Aging, 17*(1), 125–139.
- Maki, A., Dwyer, P. C., & Snyder, M. (2011a). *Immediate good for others or eventual good for self: Time perspective and volunteerism*. Poster presented at the annual meeting for the Association for Psychological Science, Washington, D.C. Külastatud aadressil: http://www.alexmaki.com/uploads/5/1/9/7/5197184/maki_et_al._2011_immediate_good.pdf.

- Maki, A., Dwyer, P. C., & Snyder, M. (2011b). *Making a difference, eventually: The relation between future time perspective and volunteerism*. Poster presented at the triennial meeting for the European Association for Social Psychology, Stockholm, Sweden.
Külastatud aadressil:
http://www.alexmaki.com/uploads/5/1/9/7/5197184/maki_et_al._2011_making_a_difference.pdf.
- Nuttin, J., & Lens, W. (1985). *Future Time Perspective and Motivation: Theory and study Method*. Belgium: Leuven University Press.
- Omoto, A. M., & Snyder, M. (1995). Sustained Helping Without Obligation: Motivation, Longevity of Service, and Perceived Attitude Change Among AIDS Volunteers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 671–686.
- Padawer, E. A., Jacobs-Lawson, J. M., Hershey, D. A., & Thomas, D. G. (2007). Demographic Indicators as Predictors of Future Time Perspective. *Current Psychology*, 26(2), 102–108.
- Passig, D. (2003) Future Time Span as a Cognitive Skill in Futures Studies. *Futures study Quarterly*. 19(4), 27–47.
- Peetsma, T., Schuitema, J., & van der Veen, I. (2012). A longitudinal study on time perspectives: Relations with academic delay of gratification and learning environment. *Japanese Psychological study*, 54(3), 241–252.
- Penner, L. A. (2002). Dispositional and Organizational Influences on Sustained Volunteerism: An Interactionist Perspective. *Journal of Social Issues*, 58(3), 447–467.
- Penner, L. A. (2004). Volunteerism and Social Problems: Making Things Better or Worse. *Journal of Social Issues*, 60(3), 645–666.
- Ryan, R. M., Deci, E. L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54–67.
- Shell, D. F., & Husman, J. (2001). The Multivariate Dimensionality of Personal Control and Future Time Perspective Beliefs in Achievement and Self-Regulation. *Contemporary Educational Psychology*, 26(4), 481–506.
- Simons, J., Vansteenkiste, M., Lens, W., & Lacante, M. (2004). Placing Motivation and Future Time Perspective Theory in a Temporal Perspective. *Educational Psychology Review*, 16(2), 121–139.

- Siu, N. Y. F., Lam, H. H. Y., Le, J. J. Y., & Przepiorka, A. M. (2014). Time perception and time perspective differences between adolescents and adults. *Acta Psychologica, 151*, 222–229.
- Stouthard, M. E. A., & Peetsma, T. T. D. (1999). Future-Time Perspective: Analysis of a Facet-Designed Questionnaire, *European Journal of Psychological Assessment, 15*(2), 99–105.
- Surva, L. (2009). *Vabatahtliku tegevuse arendamine kolmel tasandil: Ühiskond. Organisatsioon. Indiviid*. Publitseerimata magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Suto, M., & Frank, G. (1994). Future Time Perspective and Daily Occupations of Persons With Chronic Schizophrenia in a Board and Care Home. *The American Journal of Occupational Therapy, 48*(1), 7–18.
- Zimbardo, P. G. & Boyd, J. N. (1999). Putting Time in Perspective: A Valid, Reliable Individual-Differences Metric. *Journal of Personality and Social Psychology, 77*(6), 1271–1288.
- Walker, T. (2014). *The Role of Future Time Perspective in Career Development: An Examination of a Structural Model*. Publitseerimata doktoritöö. Tempe: Arizona State University.

Lisad

Lisa 1. Tuleviku aja perspektiivi ankeet

Hea üliõpilane!

Mina olen Mart Kimmel Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi magistriõppe üliõpilane, kelle juhendajaks on Kristi Kõiv. Viin oma magistritöö raames läbi küsimustikku, et saada teada Teie hinnanguid tuleviku aja perspektiivi kohta.

Teie vastused jäävad anonüümseks!

Mart Kimmel
Tartu Ülikooli magistriõppe üliõpilane
E-post: martlemm@ut.ee

Ankeet

Vanus (aastates).

Sugu.

Palun vastamiseks **märgistage ringiga üks** sobivaima vastusevariandi ees olev number!

1. Mees.
2. Naine.

Perekonnaseis.

Palun vastamiseks **märgistage ringiga üks** sobivaima vastusevariandi ees olev number!

1. Vallaline.
2. Abielus/ vabaabielus.
3. Ei oska öelda.

Kasutades 5-pallist skaalat, hinnake palun, missugune on Teie hinnang eelpool kirjutatud väitele.

Palun ringitage üks kõige sobivam skaalal olev arvväärts igal skaalal. Teie vastused jäävad anonüümseks.

1. Augustikuu tundub olevat väga kaugel.

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

2. Ei ole tõesti tähtis püstitada eesmärke, kus tahetakse olla viie või kümne aasta pärast.*

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

3. Ei peaks mõtlema liialt tuleviku peale.*

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

4. Elu on liiga ebakindel, et muretseda liialt tuleviku pärast.*

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

5. Kui on valik, siis on parem saada midagi olulist tulevikus, kui saada midagi, mida tahetakse täna.

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

6. Kõige rahuldustpakkuvam elu on see kui realiseeritakse pikaajalised eesmärgid.

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

7. Kõige tähtsam on elus see, kuidas ennast tuntakse pikemas perspektiivis.

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

8. Ma leian, et on raske ära teha asju, kui pole tähtaegu.

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

9. Ma teen alati asju viimasel hetkel.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
10. Ma tunnen ennast ajaliselts ummikusse aetuna, enne kui tõesti hakkann tegutsema.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
11. Mida täna tehakse, omab vähest mõju sellele, mis toimub kümne aasta pärast.*
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
12. Otsustamisel ei ole oluline, mis võib toimuda pikemas perspektiivis.*
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
13. Otsustamisel on tähtis kaalutleda tegevuse üle, sest see mõjutab tulevikku.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
14. On oluline ilma toime tulla, selle nimel, et saavutada pikaajalisi eesmärke.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
15. On parem väärtustada edu elu lõpus kui edu täna.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
16. Palju olulisem on säästa tuleviku heaks, kui osta seda, mida tahetakse täna.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
17. Parim valik tegevuseks on see, mis tasub end ära kohe praegu, kui see, mis võib tasuda end ära tulevikus.*
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
18. Pikaajaline rahuldus edust on palju tähtsam kui see, kui palju tehakse tööd praegu.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
19. Pikaajalise eesmärgi realiseerimine on väärt mõningate ohverdusi täna.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
20. Pikaajalised eesmärgid on palju tähtsamad kui lühiajalised eesmärgid.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
21. Pool aastat on minu jaoks pikk aeg.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
22. See, mida tehakse täna, ei tähenda tegelikult palju pikemas perspektiivis.*
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
23. See, mis juhtub pikemas perspektiivis on palju olulisem kui see, kuidas tuntakse ennast praegu.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
24. Septembrikuu tundub olevat väga lähedal.*
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
25. Tihti tundub, et semester ei lõpe kunagi.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
26. Tulevik on liialt ebakindel, et sellest juhenduda tänases tegevuses.*
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
27. Tuleviku kavandamine on ajaraiskamine.*
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu
28. Tähtis on püstitada eesmärgid, arvestades seda, kus tahetakse olla viie või kümne aasta pärast.
Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

29. Täna tuleb kasutusele võtta selliseid meetmeid, mis aitavad täita eesmäärke tulevikus.

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

30. Vahetu kasu on palju olulisem kui võimalik kasu tulevikus.*

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

31. Vahetu nauding on tähtsam kui see, mis võib toimuda tulevikus.*

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

32. Väikeste sammude astumine täna määrab inimese turvalisuse tulevikus.

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

33. Üldiselt, kuus kuud tundub olevat väga lühike periood.*

Täiesti poolt 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Täiesti vastu

Täna Teid abi eest!

Lisa 2. Tuleviku aja perspektiivi mõõtevahendite faktormaatriks

Rotated Factor Matrix ^a				
	Factor			
	1	2	3	4
1.	-,163	-,004	,732	,067
2.	,441	,191	-,155	-,064
3.	,425	,171	-,017	-,035
4.	,345	,048	-,140	-,126
5.	,158	,547	,008	,083
6.	,353	,339	,030	,128
7.	,279	,396	,057	,104
8.	,120	,032	,166	,401
9.	-,034	-,001	,00	,799
10.	-,117	,015	,078	,763
11.	,437	,044	-,219	-,053
12.	,454	,074	-,079	,074
13.	,563	,166	,076	,080
14.	,094	,448	-,039	,004
15.	-,018	,659	-,113	-,066
16.	,027	,643	,019	-,042
17.	,281	,324	-,136	-,007
18.	,195	,312	,024	,052
19.	,472	,253	-,157	,021
20.	,159	,610	-,007	,056
21.	-,068	-,016	,690	,043
22.	,456	,017	-,222	-,037
23.	,092	,673	,035	-,032
24.	,036	-,040	,633	,035
25.	-,148	-,026	,406	,095
26.	,451	,102	-,203	-,216
27.	-,102	-,045	,310	,072
28.	,635	,233	-,017	-,003
29.	,629	,240	,030	,009
30.	,263	,412	-,116	-,054
31.	,247	,480	-,035	-,069
32.	,467	,072	-,027	,101
33.	-,068	,030	,514	-,039

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Parandused töös

Retsensent Heiki Krips tõi välja enda retsensioonis Mart Kimmel'i magistritööle „Vabatahtlike ja mittevabatahtlike üliõpilaste hinnangud tuleviku aja perspektiivile“, et:

„Retsensent soovib selgitust töös esitatud tõlgendustele negatiivse korrelatsiooni kohta „kus kui a on suurem siis b on ka suurem““.

Käesolev parandusteleht hõlmab endas:

- (1) viidet leheküljele (ja peatükile), kus parandus on tehtud;
- (2) viidet parandusele tekstiosas, mis on tehtud **paksemas kirjas**;
- (3) välja on toodud katkendid tööst, kus parandus sai tehtud, muul juhul kasutatud „/---“.

Lehekülgedel 24 ja 25 (peatükk Tulemused).

Tulemustest ilmnes, et vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Kiirus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Täiustus vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Kiirus (seotud sellega, kuidas inimene tajub aja möödumist), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Täiustus (seotud vabatahtliku ego tõusmisega ja ego arenemisega). Vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Kiirus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Karjäär vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Kiirus (seotud sellega, kuidas inimene tajub aja möödumist), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Karjäär (seotud karjääri edendamise ja vabatahtliku tegevuse abil). Tulemustest ilmnes, et vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Kiirus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Kaitsev vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Kiirus (seotud sellega, kuidas inimene tajub aja möödumist), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Kaitsev (seotud ego funktsioneerimisega, sealhulgas sellega, et vabatahtlik püüab vabatahtliku tegevuse abil parandada oma isiklikke puudusi, sealhulgas negatiivseid isiksuseomadusi).

Vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Ulatus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Täiustus vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Ulatus (seotud sellega, kui kaugele ette inimene kavandab oma mõtteid), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Täiustus (seotud vabatahtliku ego tõusmisega ja ego arenemisega).

Vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Väärtused vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Väärtus, seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Väärtused.

Tulemused näitavad, et vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Karjäär vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Karjäär (seotud karjääri edendamise ja vabatahtliku tegevuse abil). Vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Väärtused vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Väärtused (seotud inimlike ja altruistlike muredega teiste inimeste pärast).

Tulemused näitavad, et vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus ning vabatahtliku tegevuse motiivi Arusaamine vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Arusaamine (seotud ennekõike uute kogemuste õppimisega ning oskuste rakendamisega vabatahtliku tegevuse abil).

Lehekülgedel 28 j 29 (peatükk Tulemused).

/---/

Tulemused näitavad, et vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus ning vabatahtliku tegevuse olulisuse vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased oma tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus, seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse olulisusele. Lisaks sellele oli vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus ning vabatahtliku tegevuse olulisuse vahel statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased oma tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Väärtus, seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse olulisusele.

Tulemused näitavad, et tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus ning vabatahtliku rahulolu vabatahtliku tegevusega vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased oma tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus, seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased rahulolule vabatahtliku tegevusega.

Lehekülgedel 30 ja 31 (peatükk Arutelu).

Kolmas hüpotees oli järgmine: vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus on negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste vabatahtliku tegevuse motiiviga Väärtused.

Kolmas hüpotees leidis kinnitust, sest vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus oli negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste vabatahtliku tegevuse motiiviga Väärtused ning nende vahel on statistiliselt oluline negatiivne seos. See tähendab, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Väärtus (seotud sellega, millise tähtsuse inimene seab tulevikus saavutatavale eesmärgile), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Väärtused (seotud inimlike ja altruistlike muredega teiste inimeste pärast).

/---/

Neljas hüpotees oli järgmine: vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus on negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste vabatahtliku tegevuse motiiviga Karjäär.

Neljas hüpotees leidis kinnitust, sest vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus oli negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste vabatahtliku tegevuse motiiviga Karjäär ning nende vahel on statistiliselt oluline negatiivne seos. See tähendab, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivile alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Karjäär (seotud karjääri edendamise ja vabatahtliku tegevuse abil).

/---/

Viies hüpotees oli järgmine: vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus on negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste rahuloluga oma vabatahtlikus tegevuses.

Viies hüpotees leidis kinnitust, sest vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus oli negatiivselt seotud vabatahtlikest üliõpilaste rahuloluga oma vabatahtlikus tegevuses ning nende vahel on statistiliselt oluline negatiivne seos. See tähendab, et mida suurem on vabatahtlikest üliõpilaste rahulolu oma vabatahtlikus tegevuses, seda **madalam** on vabatahtlikest üliõpilaste hinnang oma tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis).

/---/

Lehekülg 33 (peatükk Arutelu)

/---/

Tulemustest ilmnes, et vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Seotus ning vabatahtliku tegevuse olulisus vahel on statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased oma tuleviku aja perspektiivile alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse olulisusele. Samas vabatahtlike karjääri ja olulisuse vahel on leitud statistiliselt oluline nõrk positiivne korrelatsioon, mis tähendab seda, et mida rohkem on vabatahtlik motiveeritud karjääri edendamaks vabatahtliku tegevuse abil, seda olulisem on vabatahtliku jaoks vabatahtlik tegevus (Kimmel, 2013). Lisaks sellele oli vabatahtlikest üliõpilaste tuleviku aja perspektiivi alaskaala Väärtus ning vabatahtliku tegevuse olulisuse vahel statistiliselt oluline nõrk negatiivne korrelatsioon. Seega võib järeldada, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased oma tuleviku aja perspektiivile alaskaalale Väärtus (seotud sellega, millise tähtsuse inimene seab tulevikus saavutatavale eesmärgile), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse olulisusele.

Leheküljed 35 ja 36 (peatükk Kokkuvõte).

/---/

Lisaks selgus, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Väärtus (seotud sellega, millise tähtsuse inimene seab tulevikus saavutatavale eesmärgile), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Väärtused (seotud inimlike ja altruistlike muredega teiste inimeste pärast).

Tulemustest ilmnes, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased tuleviku aja perspektiivi alaskaalale Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis), seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased vabatahtliku tegevuse motiivile Karjäär (seotud karjääri edendamise ja vabatahtliku tegevuse abil).

Tulemustest ilmnes, et mida kõrgema hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased oma rahulolule vabatahtlikus tegevuses, seda **madalama** hinnangu annavad vabatahtlikest üliõpilased oma tuleviku aja perspektiivile Seotus (seotud sellega, kuidas inimesel on kalduvus ette tajuda seda, et oleviku tegevustel võivad olla pikaajalised tagajärjed tuleviku aja perspektiivis).

/---/

Leheküljed 37 ja 38 (peatükk Summary).

/---/

Moreover revealed that the higher evaluation volunteers of undergraduates give to future time perspective subscale „Value” (related to the importance that individuals place on goals attainable in the future), the **lower** evaluation volunteers of undergraduates give to volunteerism motive values (related to altruistic and humanitarian concerns for others).

The results of the study revealed that, that the higher evaluation volunteers of undergraduates give to future time perspective subscale „Connectedness” (disposition to anticipate, that present activities could have long-term consequences in the future time perspective), the **lower** evaluation volunteers of undergraduates give to volunteerism motive career (related to career promote with the help of volunteerism).

The results of the study revealed that the higher is volunteers of undergraduates satisfaction with own volunteerism, the more **lower** is volunteers of undergraduates evaluation to future time perspective subscale „Connectedness” (disposition to anticipate, that present activities could have long-term consequences in the future time perspective).

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Mart Kimmel

(sünnikuupäev: 26.10.1990)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Vabatahtlike ja mittevabatahtlike üliõpilaste hinnangud tuleviku aja perspektiivile”, mille juhendaja on Kristi Kõiv,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 25.05.2015